

**PEDAGOJİK FORMASYON EĞİTİMİ ALAN ÖĞRENCİLERİN KARIYER ALGILARI:
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ¹**

Aylin DİLEK²

Nesrin ÖZSOY³

Özet

Kişilerin; yeteneklerinin ve bireysel çabalarının yanında özellikle aldıkları eğitimlerin de kariyer geliştirme sürecine önemli etkisi bulunmaktadır. Dolayısıyla üniversite eğitimi önemli bir aşama olup, kariyer seçenekleri bu dönemde şekillendirilmektedir. Bu nedenle çalışmamızda pedagojik formasyon eğitimi alan öğrencilerin kariyerle ilgili algıları araştırılmıştır.

Bu araştırma Adnan Menderes Üniversitesi'nde, 2018-2019 eğitim-öğretim yılında pedagojik formasyon eğitimi alan İşletme, İktisat, Kamu Yönetimi, Uluslararası İlişkiler, Çalışma Ekonomisi, Maliye ve Endüstriyel Tasarım bölümlerinden mezun olan öğrencilerle yapılmıştır. Anket sorularının oluşturulmasında 24 Avrupa ülkesindeki üniversite öğrencilerine uygulanmış olan Trendence Kariyer ve Eğitim Anketi'nden yararlanılmıştır. Verilerin analizinde İstatistik Paket Programı kullanılmıştır.

Araştırma bulguları sonucunda, öğrencilerin bireysel özelliklerinin, çalışma ortamının, elde edecekleri kazanç durumu vb. etkenlerin kariyer algılarını etkilediği görülmüştür. Öğrenciler; iş bulamama endişesi, çalışma koşullarının zorluğu ve iş tatminsizliği gibi sebeplerle kendi sektörlerinde çalışmak istememektedirler. Bu nedenlerle, bölümlerden mezun olan öğrenciler için özel sektörlerde iş olanaklarının artırılması, ilgili sektörlerde kendi alanlarına uygun lisans eğitimi almış personelle çalışmaya öncelik verilmesi, çalışma koşullarının iyileştirilmesi gibi konulara önem verilmesinin gerekli olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kariyer, Kariyer Algılamaları, Pedagojik Formasyon, İşletme.

JEL Kodları: M12, M13, I23.

¹ Bu çalışma 1-3 Kasım 2019 tarihlerinde düzenlenmiş olan III. Uluslararası EUREFE'19 Kongresinde sunulan bildiriden türetilmiştir.

² Dr.Öğretim Görevlisi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın Meslek Yüksekokulu

³ Prof.Dr., Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

INVESTIGATION OF CAREER PERCEPTIONS OF POSTGRADUATE STUDENTS: ADÜ
EDUCATION FACULTY

Aylin DİLEK⁴

Nesrin ÖZSOY⁵

Abstract

Besides the abilities and efforts of individuals, education they receive is also highly effective on career improvement process. Therefore, university education is an important step and career options are shaped during this period. Graduate education is also important stage of career planning process. That's why in our study, students', who graduated from Faculty of Economics and Administrative Science and getting graduate education, perceptions on career is investigated.

The subjects of the research is composed of the students of Adnan Menderes University who are taking pedagogical formation education in 2018-2019 academic year, the simpling is composed of the ones who has completed their undergraduate education in Business, Economics, Public Administration, International Relations, Labor Economics, Finance and Industrial Design. The survey questions are based on the "Trendence Career and Education Survey" which has applied on University students from 24 European countries. In the analysis of the data, Statistical Package Program is used.

As an outcome of the research, it is observed that the income status is also affects career perceptions apart from personal characteristics and the study environment. Students don't want to work in the industries due to reasons such as; fear of not finding a job, bad working conditions, job dissatisfaction. Therefore, it is required to take some precautions such as; increasing the employment opportunities in private sector, prioritizing the employees who have taken undergraduate education, enhancing the working conditions.

Key Words: Career, Career Perceptions, Pedagogical Formation, Graduate Education, Business

JEL Codes : M12, M13, I23.

⁴ Dr. Öğretim Görevlisi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın Meslek Yüksekokulu

⁵ Prof.Dr., Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

1. GİRİŞ

Günümüzde eğitilmiş işgücündeki artış aynı zamanda rekabeti de arttırmış olup kariyer planlamasını zorunlu hale getirmiştir. Meslek seçimi ve kariyer planlaması, insan hayatında verilen en önemli kararlardan biridir. Çünkü bu karar bireylerin nasıl bir yaşam süreceğini ve gelecekteki başarılarını etkilemektedir. Kendine uygun mesleğin seçimi, kolay iş bulma ve iş yaşamına uyum açısından kariyer planlamasıyla ilgili ilk adımların öğrencilik yıllarında atılması gerekir.

Kariyer algıları, öğrencilerin gelecekte sahip olacakları iş ve mesleklerine yönelik beklentilerini ifade eder. Bir bireyin meslek seçimi ve kariyer planları, hayatının en önemli aşamalarından biridir. Meslek seçerken bilinçli hareket edilmesi sadece birey açısından değil, toplum ve ülkenin geleceği açısından da önemlidir. Çünkü kariyer tercihleri kişilerin gelecekteki bireysel ve toplumsal yaşamları ile aile ve çevre ilişkilerini etkilemektedir. Bireylerin ihtiyaçlarını giderebilmesi için gerekli maddi gücü elde etmesinde de önemli bir araç olan kariyer planlaması, öğrenim hayatıyla başlar. Tercih ettiği üniversite ile gelecekte nasıl bir iş yaşamı süreceğini belirler. Bu tercihler aldığı eğitim, olaylar ve koşullar tarafından şekillenir.

Üniversite öğrencileri piyasalar için potansiyel emek arzıdır. Onların işgücüne karşı olumlu tutum içerisinde olmaları mezunların sektördeki konumlarını belirlemede etkin bir rol oynayacaktır. Bunların kariyer hedefleri ile ilgili beklenti ve tutumlarının bilinmesi, doğru istihdam ortamlarına yönlendirilmesini sağlar (Aycan ve Fikret-Paşa, 2003:142). Belirli bir alanda kariyer tercihi yaparak iş hayatına hazırlanan üniversite öğrencilerinin, kariyer algılarının belirlenmesi bireysel ve örgütsel başarıları açısından oldukça önem taşımaktadır.

Bu nedenle çalışmada, lisanslarını; İşletme, İktisat, Kamu Yönetimi, Uluslararası İlişkiler, Çalışma Ekonomisi, Maliye ve Endüstriyel Tasarım, bölümlerinde tamamlamış, pedagojik formasyon eğitimi alan üniversite öğrencilerinin kariyer algılarını ortaya koymak amaçlanmıştır.

Çalışmada öncelikle konunun kavramsal çerçevesine değinilmiş, ardından bu konuda literatürler incelenmiştir. Uygulama kısmında bir anket çalışması yapılarak birincil verilere ulaşılmıştır. Anket, lisanslarını İşletme, İktisat, Kamu Yönetimi, Uluslararası İlişkiler, Çalışma Ekonomisi, Maliye ve Endüstriyel Tasarım bölümlerinde tamamlamış olan ve Adnan Menderes Üniversitesinde pedagojik formasyon alan öğrencilere uygulanmıştır. Daha sonra veriler istatistik paket programında analiz edilerek, elde edilen bulgular yorumlanmıştır.

Çalışmanın sonuçlarına göre, pedagojik formasyon eğitimi alan üniversite öğrencilerinin kariyerlerini planlama aşamasında oldukları ve bu konuda endişeleri olduğu görülmektedir. Öğrenciler; özel sektörde çalışmayı düşünmekte ancak iş bulamama endişesi, çalışma koşullarının zorluğu ve iş tatminsizliği gibi sebeplerle sektörlerde çalışmak yerine eğitim sektörüne geçmeyi istemektedirler. Bu nedenle, özel sektörde iş olanaklarının artırılması, alanlarına uygun lisans eğitimi almış personelle çalışmaya öncelik verilmesi, çalışma koşullarının iyileştirilmesi gibi önlemler

alınması gereklidir. Ayrıca üniversitelerde yoksa kariyer merkezlerinin oluşturulması, varsa bunların daha aktif çalışarak mezunlarına kariyer imkânları ve fırsatları sunması sağlanmalıdır.

2. KARİYER KAVRAMI

Kariyer kavramı, Fransızca “carriere” kelimesinden Türkçeye girmiştir. Bireylerin iş hayatıyla ilgili bakış açılarını, tutumlarını, planlarını, karşılaştığı zorlukları, kendi istek ve ihtiyaçları ile işletmelerin gereksinimlerini içeren bir konudur. Kariyer planıyla ilgili olarak kişilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda, gelecekle ilgili sorumluluklarının belirlenmesini, beklentilerinin açık ve net olmasını kapsar. İlgi ve yeteneğe odaklı planlama, başarılı bir kariyer planlamasında başarıya ulaşmanın ilk aşamasıdır (Gümüş ve Gültekin, 2010:6). Kariyer planlamasına etki eden bir diğer faktör olan eğitim sistemi, kişilerin gelecekle ilgili planlarında yardımcı olur ve kariyer çalışmalarında gerekli cesareti elde etmesini sağlar. Öğrencilerin kariyerleriyle ilgili bugün verecekleri kararlar, mesleki gelişimleri ile gelecekteki kariyer fırsatlarını etkilemektedir. Ne yazık ki birçok öğrenci, bugünkü kararlarının gelecekteki etkilerinin neler olacağını farkında değildir. Geleceklerini nasıl planlayacaklarını öğrenebilmek için üniversite ya da uzman eğitime ihtiyaç duymaktadırlar (Laker ve Laker, 2007: 129-138). Bireylerin yaşam tercihlerini belirleyen bu kariyer sürecini iyi yönetebilmeleri için, kendilerini iyi tanımalı, eksik yönlerini geliştirmeleri ve kararlarını verirken dikkatli olmaları gerekir (Dilek ve Özsoy, 2018:229).

Kariyer planlaması bireylerin; ilgilerinin, niteliklerinin, değerlerinin, güçlü ve zayıf yönlerinin farkına varmalarını sağlar. Ayrıca işletmelerdeki iş fırsatları hakkında bilgi sahibi olmalarına, kariyer hedefleri belirlemelerine olanak verir (Dündar vd., 2010:265- 268).

Kariyer planlamasının amacı, bir işi seçmek, bu yolda ilerlemek, deneyim kazanmak ve yapılan işte saygınlık kazanmaktır. Kariyer kavramı daha çok “iş” olarak algılanmaktadır. Ancak kariyer sadece iş olanaklarını, ilerleme ve başarıları ya da istihdamı içermez. Kişilerin ilgi alanlarını, yeteneklerini ve motivasyonunu da içerir. Bu nedenle kariyer planlaması sentezleme işlemi olan meslek seçimini de içeren uzun bir süreçtir. (Moral, www.dbe.com.tr).

Kariyer iş yaşamını önceden belirleme sürecidir. Hem meslek seçimi, hem de iş seçiminde bilinçli bir şekilde hareket etmeyi kapsar. Bireylerin; amaçlarını, iş yaşamında neler yapmak istediklerini, önceden kendi yetenek ve ilgileri doğrultusunda belirlemeleri gerekmektedir. Çünkü eğitimlerinin erken dönemlerinde, hedeflerini koyduklarında yaşamlarındaki fırsatları yakalayıp değerlendirme imkânına sahip olurlar. Böylece bir yandan zaman kazanırken bir yandan da daha mutlu ve başarılı bir iş yaşamına sahip olurlar.

3. LİTERATÜR TARAMASI

Üniversite eğitimi almakta olan öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre kariyer planlarını yapabilmeleri için, mesleki eğitimleri boyunca takip edilmeleri ve hedefleri konusunda yol

gösterilmesi gerekir. Konunun önemi nedeniyle hem dünyada hem de Türkiye’de birçok akademik çalışma yapılmıştır. Literatüre bakıldığında son yıllarda bu çalışmalarda bir artış olduğu da görülmektedir.

Çalışmanın bu bölümünde üniversite öğrencilerinin kariyer planlaması, kariyer hedefleri, kariyer algılamaları ve kariyere bakış açılarını inceleyen İngilizce ve Türkçe çalışmalar taranmıştır. İlgili literatür ve konu ile ilgili yürütülmüş çalışmalar kariyer algılamaları bağlamında incelenmiştir.

Laker ve Laker (2007) “The Five-Year Resume: A Career Planning Exercise” başlıklı çalışmasında, öğrencilerin gelecek beş yıl içinde kariyerleri ile ilgili yapmak istediklerini bir özgeçmiş tasarlayarak tanımlamalarının, hem kendi kendilerini yönetmelerine hem de proaktif olmalarına teşvik edeceğini ifade etmişlerdir.

Litoiu 2010 yılında Romanya Bükreş Üniversitesinde kariyer hedefleri üzerine bir çalışma gerçekleştirmiştir. Kariyer planlamalarının mümkün olduğunca erken yapılmasını, öğrencilere kariyer planlama konusunda destek olunmasını ve kariyer gelişimleri için çeşitli kaynaklarla yönlendirilmesini vurgulamıştır.

Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Öğrencilerinin Kariyer Değerlerine İlişkin çalışmasında Adıgüzel (2009); öğrencilerin kariyer değerlerinin güvenlik, girişimcilik, özel yaşam olmak üzere üç grupta toplandığını belirtmiştir.

Taşlıyan vd. (2011) üniversite öğrencilerinin mezun olduktan sonra kariyerlerini belirlerken hangi faktörlerden ne oranda etkilendikleri üzerine çalışmışlardır. Katılımcıların yarısından fazlası eğitim olanaklarının yeterli olmadığını belirtmişlerdir. Erkek öğrenciler çok az bir farkla da olsa kız öğrencilere göre meslekleri ve gelecekleri hakkında daha olumlu düşünmektedirler.

Akoğlan Kozak ve Dalkıranoglu (2013), üniversite öğrencilerinin kariyere bakış açılarını ve kariyer algılarını belirlediği araştırmasında öğrencilerin kariyerleriyle ilgili yönlendirmelerin yeterli olmadığı, maddiyatın kariyer fırsatlarının önüne geçtiğini, yüksek lisans eğitimini bir kariyer fırsatı olarak gördüklerini kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha yüksek kariyer farkındalığına sahip olduklarını ortaya koymuşlardır.

Soysal ve Söylemez (2014) araştırmalarında, Kilis 7 Aralık Üniversitesi İİBF öğrencilerinin kariyer planlarına etki eden faktörlerin neler olduğunu belirlemeye çalışmışlar ve sonucunda kişilik özelliklerinin ve yeteneklerinin, mesleki saygınlığın, güncel gelişmelerin ve ekonomik faktörlerin kariyer hedeflerini belirlemede etkili olduğunu belirtmişlerdir.

Korkut ve Keskin (2016), Dicle Üniversitesi İşletme Bölümü öğrencilerinin kariyer kavramına ilişkin algılarını metaforlar aracılığıyla araştırmışlardır. Bu çalışmadaki katılımcılar, kariyer kavramını verimlilik, gelişme ve olgunlaşma, yol ve hedef ile ilgili bir kavram olarak düşündüklerini ifade etmişlerdir.

Büyükyılmaz, Ercan ve Gökerik (2016), Karabük Üniversitesi İşletme Fakültesinin işletme, girişimcilik, aktüerya ve risk yönetimi bölümlerinde öğrenim gören öğrenciler üzerinde bir araştırma yaparak, demografik faktörlere göre kariyer planlamalarına yönelik tutumlarını değerlendirmişlerdir. Çalışmalarının analizleri sonucunda, sadece cinsiyete göre kariyer uyumluluğunda ve kariyer iyimserliğinde farklılıklar olduğunu belirlemişlerdir, diğer değişkenler açısından ise farklılık tespit edilmemiştir.

Işık; 2017 yılında yapmış olduğu çalışmasında ön lisans ve lisans öğrencilerinin kariyer değer algılarını belirlemeyi amaçlamıştır. Bulgularında öğrencilerin kariyer değer algılarının demografik faktörlere göre farklılaştığını ortaya koymuştur.

Dilek ve Özsoy (2018) pedagojik eğitim alan lisansüstü öğrencilerinin kariyer planlamasına ilişkin algılarını araştırmışlardır. Bireysel özellikler ile çalışma koşullarının öğrencilerin kariyer algılarını etkileyen en önemli faktörler olduğunu gözlemlemişlerdir.

Literatür incelendiğinde kariyer konusunda daha çok kariyer hedeflerinin, kariyer planlamasına etki eden faktörlerin ve demografik özelliklere göre kariyer planlarının incelendiğini görmekteyiz. Yazında üniversite öğrencilerinin kariyer algılamalarına fazla yer verilmemiştir. Bireylerin kariyer hedeflerini ve kariyer planlarını bu konudaki algıları belirleyici olacaktır. Olumlu algıların oluşması ise verilecek eğitimlerle, desteklerle mümkündür. Lisans alanları dışında eğitimlerine devam eden pedagojik formasyon öğrencilerinin kariyer algılarının belirlenmesi, mümkün olduğunca erken eğitim dönemlerinde öğrencilere nasıl bir destek ve eğitim verileceğinin yolunun çizilmesi açısından önemlidir. Bu nedenle çalışmamız pedagojik formasyon eğitimi alan öğrencilerin kariyer algılarının ortaya konması açısından farklılık göstermektedir.

4. METOT VE YÖNTEM

Bu araştırma Adnan Menderes Üniversitesi'nde 2018-2019 eğitim-öğretim yılında pedagojik formasyon eğitimi alan İşletme, İktisat, Kamu Yönetimi, Uluslararası İlişkiler, Çalışma Ekonomisi, Maliye ve Endüstriyel Tasarım bölümlerinden mezun olan öğrencilerle yapılmıştır. Anket sorularının oluşturulmasında 24 Avrupa ülkesindeki üniversite öğrencilerine uygulanmış ve Akoğlan vd'nin "Mezun Öğrencilerin Kariyer Algılamaları: Anadolu Üniversitesi Örneği" başlıklı çalışmalarında kullandıkları "Trendence Kariyer ve Eğitim Anketi" ölçeğinden yararlanılmıştır (Akoğlan Kozak ve Dalkıranoglu, 2013).

Hatalı olanlar çıkarıldıktan sonra 43 öğrencinin anketinden elde edilen veriler istatistik programı olan SPSS yardımıyla analiz edilmiştir. Normal dağılıma uyduğu belirlenen verilerin güvenilirlik analizi yapılmış, öncelikle ankette yer alan demografik değişkenlerin frekans ve yüzdeleri hesaplanmıştır. Öğrencilerin kariyerle ilgili algılarını ölçmek ve demografik değişkenlerin kariyer algılamalarına etkisini belirlemek için çapraz tablolar ve t-testi uygulanmıştır.

5. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Bu bölümde Adnan Menderes Üniversitesi'nde 2018-2019 eğitim-öğretim yılında pedagojik formasyon eğitimi alan, lisanslarını İşletme, İktisat, Kamu Yönetimi, Uluslararası İlişkiler, Çalışma Ekonomisi, Maliye ve Endüstriyel Tasarım bölümlerinde tamamlayan öğrencilere ait demografik ve kariyer algılarına yönelik bulgulara yer verilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular aşağıda tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 1. Demografik Bulgular

Bilgiler		Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Kız	26	60,5
	Erkek	17	39,5
	Toplam	43	100,0
Lisans Programı	Kamu Yönetimi	18	41,9
	Uluslararası İlişkiler	16	37,2
	İşletme	3	6,9
	Endüstriyel Tasarım	2	4,7
	Çalışma Ekonomisi	2	4,7
	İktisat	1	2,3
	Maliye	1	2,3
	Toplam	43	100
Lisans Notu	60-70 Arası	6	13,9
	71-80 Arası	19	44,2
	81-90 Arası	14	32,6
	91-100 Arası	4	9,3
	Toplam	43	100
İş Durumu	Çalışıyor	20	46,5
	Çalışmıyor	23	53,5
	Toplam	43	100

Tablo1'e baktığımızda ankete katılan kız öğrencilerin oranı %60,5 olarak tespit edilmiştir ve erkek öğrencilerin oranından(%39,5) fazladır. Lisansüstü eğitim yapan öğrencilerin büyük çoğunluğunun (%41,9) lisansı kamu yönetimidir. Uluslararası ilişkiler lisansına sahip olanlar %37,2 oran ile 2.sıradadır. Not ortalaması 71-90 arasında olanların oranı ise toplam %76,8'dir. Sadece %9,3'ünün lisans notu 91 ve üzerindedir. Ankete katılan öğrencilerden herhangi bir işyerinde çalışanların oranı (%46,5) yarıya yakındır. Herhangi bir işte çalışmalarına rağmen eğitim alanında lisansüstü eğitim yapmaktadırlar.

Tablo 2. Öğrencilerin Kariyerlerine İlişkin Görüşleri

Bilgiler		Frekans	Yüzde
Profesyonel İşe Başlamak İçin Gerekli Başvuru Sayısı	1 Başvuru	7	16,3
	2 Başvuru	10	23,3
	3 Başvuru	9	20,9
	3'den Fazla	17	39,5
	Toplam	43	100
Profesyonel Pozisyon İçin Kaç Gerekli Çalışma Yılı	1 Yıl	5	11,6
	2 Yıl	12	27,9
	3 Yıl	10	23,3
	3'den Fazla	16	37,2
	Toplam	43	100,0
İlk İşe Girişte Ücret Beklentisi	Asgari Ücret	10	23,3
	Asgari Ücretin Üstü	33	76,7
	Toplam	43	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin %39.5'i iş bulmanın kolay olmadığı ve işe başlamak için 3'den fazla başvuru yapılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Profesyonel pozisyona gelebilmek için 3'den fazla çalışma yılının gerektiğine inanan öğrencilerin oranı %37,2'dir. Yani %62,8 gibi büyük bir oranda öğrenci, 3 ve altı yılın profesyonel pozisyon için yeterli olduğunu belirtmişlerdir. Bu durum öğrencilerin iş hayatı için 3 yıl gibi kısa bir sürede profesyonelliğe hazır olacaklarını düşündüklerini göstermektedir. Ayrıca öğrencilerin büyük bir çoğunluğu (%76,7) asgari ücretin ilk işe başlamada yetersiz olduğunu ve üstünde bir ücret beklemektedirler.

Tablo 3. Öğrencilerin Kariyerlerine İlişkin Bilgileri Sağlama Yöntemleri

Bilgiler		Frekans	Yüzde
Kariyer ile İlgili Bilgi Sağlama Yöntemleri	Bireysel Tercih	13	30,3
	Arkadaş/Akraba/Tanıdık	10	23,3
	Aile	10	23,3
	Kariyer Siteleri	4	9,3
	Üniversite Personeli	3	6,9
	İşverenlerle Şahsen İrtibat	1	2,3
	Web Sitesi	1	2,3
	Üniversitelerde Düzenlenen İşveren Tanıtımları	1	2,3
	TOPLAM	43	100

Katılımcılar kariyerleriyle ilgili kararlarında bireysel tercihlerinin ilk sırada (%30,3) olduğunu belirtmişlerdir. Bireylerin daha mutlu ve başarılı bir kariyer hayatı yaşamalarında ilgi alanları ve yetenekleri en önemli faktör iken, burada bireysel tercihlerinin her ne kadar ilk sırada olmasına rağmen %30,3 oranında etkili olması oldukça düşük bir orandır. Bunu Arkadaş/akraba/tanıdık (%23,3) etkisi ve aile (%23,3) etkisi izlemektedir. Üniversite eğitiminin %6,9, üniversitelerde düzenlenen tanıtımların da %2,3 gibi çok düşük bir oranda etkili olması ise oldukça manidardır. Bu durum üniversitelerde kariyer hizmetlerine yeterince önem verilmediğini göstermektedir.

Tablo 4. Öğrencilerin Profesyonel Yaşamda Önem Verdikleri Konular

Bilgiler	Frekans	Yüzde
Düzenli İş Yaşam Dengesi	15	34,9
Uzmanlaşma	13	30,2
Deneyim	7	16,3
Uzun Vadeli Kazanç	5	11,6
Güvenli Bir Pozisyon	2	4,7
Pratik İş Eğitimi	1	2,3
TOPLAM	43	100,0

Ankete katılan öğrencilerin profesyonel yaşamda en çok önem verdikleri şeyin düzenli iş yaşamı (%34,9) olduğu görülmektedir. Bunu yakın bir oranla (%30,2) uzmanlaşma izlemektedir. Profesyonel iş yaşamında çok önemli olan deneyim ise %16,3 oran ile 3.sırada yer almaktadır (Tablo 4). Öğrencilerin lisans eğitimleri ile yetinmeyip daha üst seviyede kendi alanları dışında eğitim alanında uzmanlaşmaya çalışıyor olmaları düzenli iş yaşamı elde etmelerinde etkili olmaktadır. Çünkü alanlarıyla ilgili özel sektörde, düzenli bir iş yaşamı elde edemeyeceklerini düşünmektedirler. Her meslekte uzmanlaşma profesyonel yaşamda önemlidir ve katılımcılar bunun bilincine sahiptirler.

Tablo 5. Cinsiyete Göre Çalışmak İstenilen Pozisyon

Çalışılmak İstenilen Pozisyon	Cinsiyet				Toplam	
	Kız		Erkek		Frekans	%
	Frekans	%	Frekans	%		
Üst Kademe Yöneticisi	16	61,5	7	41,2	23	53,5
Orta Kademe Yöneticisi	5	19,2	7	41,2	12	27,9
Birim/Alt Kademe Yöneticisi	1	3,9	0	0	1	2,3
Fark Etmez	4	15,4	3	17,6	7	16,3
Toplam	26	100	17	100	43	100

Tablo 5’de görüldüğü üzere kız öğrencilerin %61,5 gibi büyük bir çoğunluğu üst kademe yöneticisi olarak çalışmak istemektedirler. İkinci sırada ise %19,2 ile orta kademe yöneticisi yer almaktadır. Erkeklerin ise %41,2’si üst kademe, yine %41,2’si orta kademe yöneticisi olarak çalışmak istemektedirler. Ankete katılan öğrencilerin ise yarıdan fazlası (%53,5) üst kademe yöneticisi olmayı hedeflemektedirler.

Tablo 6. Öğrencilerin Çalışmak İstedikleri Alanlar

	Frekans	Yüzde	
Öncelikli Tercih	Başka Bir İşyerinde Çalışmak	27	62,8
	Kendi İşini Kurmak	16	37,2
	TOPLAM	43	100
Tercih Edilen Sektör	Özel	38	88,4
	Kamu	5	11,6
	TOPLAM	43	100,0
Çalışmak İstenilen Alan	Eğitim	30	69,7
	Saha	7	16,3
	Akademik	6	14,0
	TOPLAM	43	100,0

Çapraz tablolama analizine göre ankete katılan öğrenciler kendi işlerini kurmaktan ziyade öncelikle (%62,8 oranında) başka bir iş yerinde ve %88,4'ü kamu yerine özel sektörde çalışmak istemektedirler. Öğrencilerin çalışmak istedikleri alanlara baktığımızda %69,7'sinin eğitim alanında çalışmak istedikleri görülmektedir. Sahada çalışmak isteyenler %16,3'ünü, akademik alanda çalışmak isteyenler ise %14'ünü oluşturmaktadır (Tablo 6). Burada öğrencilerin eğitim sektöründe çalışma isteği ile öncelikli olarak özel sektörde çalışma isteğinin oranlarının yüksek olması çelişki gibi görülmektedir. Bunun nedeninin öğrencilerin sadece eğitim sektöründe çalışma durumunda kamuyu, bunun dışında ise özel sektörü tercih etmeleri olduğu düşünülmektedir.

Tablo 7. Öncelikli Tercihlere Göre Çalışmak İstedikleri Meslekler

Tercih	Çalışmak İstenilen Meslek							
	Kendi Mesleğim		Farklı Meslek		Fark Etmez		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Başka Bir İş Yeriinde Çalışmak	22	71,0	3	50,0	2	33,3	27	62,8
Kendi İşini Kurmak	9	29,0	3	50,0	4	66,7	16	37,2
Toplam	31	100	6	100	6	100	43	100

Öncelikli tercihlere göre çalışmak istenilen meslekleri gösteren çapraz tablolama analizi sonuçları Tablo 7'de verilmiştir. Tabloya göre kendi mesleğinde çalışmak isteyenlerin %71'i kendi işini kurmaktan ziyade başka bir işyerinde çalışmayı tercih etmektedirler. Sadece %29'u kendi işini kurmak istemektedir. Bu durum öğrencilerin riske girmek ve girişimci olmak istemediklerini göstermektedir. Öğrencilerin özgüven eksikliği ve gelecekle ilgili kaygılarının bu sonuçlarda etkili olduğu düşünülmektedir. Farklı bir meslekte çalışmayı tercih edenlerin %50'si kendi işini kurmak istemektedirler. Kendi mesleğinde çalışmak ya da başka bir meslekte çalışmak fark etmez diyenlerde kendi işini kurmak isteyenlerin oranı artmakta, %66,7'ye yükselmektedir. Bu durum da öğrencilerin kendi mesleklerinde girişimci olamayacaklarını ancak başka mesleklerde bu oranın artabileceğini düşündüklerini göstermektedir.

Tablo 8. Cinsiyet İle Çalışılmak İstenen Tercih ve Alanlar

Grup		Frekans	F	Sig	Ortalama	Standart Sapma	t	df	p
Öncelikli Tercih (Başka bir işyeri-Kendi işi)	Kız	26	5,981	0,019	1,7500	,44233	1,410	36	,167
	Erkek	17			1,5000	,65044			
Tercih Edilen Sektör (Özel-Kamu)	Kız	26	0,002	0,965	1,8846	,32581	,022	33,886	,983
	Erkek	17			1,8824	,33211			
Tercih Edilen Alan (Eğitim-Saha-Akademik)	Kız	26	3,370	0,074	1,3462	,68948	-1,209	28,950	0,212
	Erkek	17			1,6471	,86177			

İstatistik paket programında kullanılan Independent Sample t testi, birbirinden bağımsız iki grup arasında aritmetik ortalamalarına göre anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemeye yönelik bir testtir. Cinsiyet ile çalışılmak istenen tercih ve alanlar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığına dair yapılan Independent Sample t-testi sonuçları Tablo 8’de görülmektedir.

Cinsiyete göre öncelikli tercih yani kendi işinde çalışmak istemesi ya da başka bir işyerinde çalışmak istemesi arasında anlamlı bir farkın olup olmadığına dair yapılan analizde Sig.değeri P=0,019 olarak bulunmuştur ve 0,005’den küçüktür. Varyanslar homojen dağılmamaktadır. İlgili satırda Sig.(2-tailed) değeri P=0,167’dir. Katılımcıların kendi işinde çalışmak istemeleri ya da başka bir işyerinde çalışmak istemeleri, cinsiyete göre farklılık göstermemektedir.

Cinsiyete göre özel ya da kamu sektörü tercihi arasında da p değeri 0,983 olduğundan anlamlı bir farklılık yoktur. Yani öğrencilerin çalışmak istedikleri sektörün özel ya da kamu alanı olması, kız ya da erkek olmalarına göre değişiklik göstermemektedir.

Tercih edilen alan için Sig. Değeri P=0,074 olduğu görülmektedir. Bu değer 0,05’den büyük olduğundan varyansların homojen olduğunu söyleyebiliriz. Sig.(2-tailed) değerine baktığımızda yine 0,05’den büyüktür. Bu nedenle tercih edilen alan, cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Cinsiyete göre sahada kendi alanlarında, eğitim alanında ya da akademik alanda çalışma tercihleri değişmemektedir.

Tablo 9.Mezun Oldukları Bölüm ile Çalışma Alanı İlişkisi

Mezun Olunan Lisans Programı	Çalışmak İstenilen Alan							
	Eğitim		Akademik		Saha		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Kamu Yönetimi	12	40,0	2	33,3	4	57,1	18	41,9
Uluslararası İlişkiler	11	36,7	3	50,0	2	28,6	16	37,2
İşletme	3	10,0	0	0	0	0	3	6,9
İktisat	1	3,3	0	0	0	0	1	2,3
Çalışma Ekonomisi	2	6,7	0	0	0	0	2	4,7
Maliye	1	3,3	0	0	0	0	1	2,3
Endüstriyel Tasarım	0	0	1	16,7	1	14,3	2	4,7
Toplam	30	100	6	100	7	100	43	100

Tablo 9’da öğrencilerin mezun oldukları lisans programına göre hangi alanda çalışmak istedikleri çapraz tablolama ile belirtilmektedir. Bu tabloya bakıldığında eğitim alanında çalışmak isteyenlerin %40’ı Kamu Yönetimi mezunudur. Bunu %36,7 ile Uluslararası İlişkiler mezunları izlemektedir. Akademik alanda çalışmak isteyen 6 kişiden 2’si Kamu Yönetimi, 3’ü Uluslararası İlişkiler mezunudur.

6. SONUÇ

Bu çalışma, Adnan Menderes Üniversitesi'nde 2018-2019 eğitim-öğretim yılında pedagojik formasyon eğitimi alan İşletme, İktisat, Kamu Yönetimi, Uluslararası İlişkiler, Çalışma Ekonomisi, Maliye ve Endüstriyel Tasarım bölümlerinden mezun olan öğrencilerin kariyer algılarını belirlemeye yönelik olarak yapılmıştır. Bu bölümlerin hedefi; iş dünyasının beklentilerine uygun, yaratıcı, üretken, girişimci, ekonomik kalkınmada görevler alabilecek bireyler yetiştirmektir. Bunun yanında yoğun talep ve ilgili alanlardaki ihtiyaç nedeniyle Milli Eğitim Bakanlığı'nın istihdam ettiği alanlarda pedagojik formasyon eğitimi almak şartıyla öğretmen olabilme imkânı sağlanmıştır. Bu öğrencilerin kendi lisans alanları dışında, öğretmen olabilmek beklentisiyle pedagojik formasyon eğitimi almalarının sebebi iş bulamama korkusu, mesleklerini istemeden ya da sevmeden tercih etmeleri, yanlış bölüm tercihi, kariyerleriyle ilgili herhangi bir planlarının olmaması gibi sebeplerdir. Dilek ve Coşkun'un (2017) yapmış oldukları çalışma sonuçları, üniversite öğrencilerinin hem ekonomik anlamda hem de özgüven anlamında gelecekle ilgili korkuları olduğunu göstermiştir. Akoğlan Kozak ve Dalkıranoglu (2013) da çalışmalarında, ankete katılan öğrencilerin kariyer planlarında eğitim aldıkları alanları dışında çalışma eğilimleri olduğunu belirtmişlerdir.

Bu çalışmamızdan elde edilen bulgulara göre, katılımcıların mezun olduktan sonra kendi işlerini kurmak yerine başka işyerlerinde çalışmayı tercih ettikleri görülmektedir. Lisanslarını İşletme, İktisat, Kamu Yönetimi, Uluslararası İlişkiler, Çalışma Ekonomisi, Maliye ve Endüstriyel Tasarım bölümlerinde tamamlayan öğrenciler girişimci olmak istememektedirler. Bu sonucu, katılımcıların pedagojik formasyon eğitimi alan öğrencilerden oluşması etkilemektedir. Girişimci olmayı hedefleyen öğrencilerin daha çok kendi alanlarında lisansüstü eğitim yapmayı tercih ettikleri düşünülmektedir. Bu konuda ayrı bir çalışma yapılması önerilebilir.

Ankete katılan öğrencilerden %14'ü akademisyen olmayı istediklerini belirtmiştir. Ayrıca %69,7'si eğitim sektöründe çalışmayı istediklerini belirtmiştir. Bu sonuçlar öğrencilerin üniversitelerde akademik çalışmalarda bulunmak yerine öğretmen olmayı hedeflediklerini göstermektedir.

Akoğlan Kozak ve Dalkıranoglu çalışmalarında öğrencilerin büyük çoğunluğunun profesyonel hayata başlamadan önce lisansüstü eğitim yapmak ve yönetsel pozisyonlarda görev almak istediklerini belirtmişlerdir. Bu çalışmada da benzer sonuca ulaşılmıştır. Ankete katılan öğrencilerin yarıdan fazlası (%53,5) kariyer hedeflerinde üst kademedeki yönetici olarak çalışmayı hedeflemektedirler. Kız öğrencilerde bu oranın erkek öğrencilere göre daha yüksek (%61,5) olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmamızda profesyonel yaşamda önem verdikleri konulara baktığımızda ilk sırada iş yaşam dengesi, ikinci sırada uzmanlaşma, üçüncü sırada deneyim ve dördüncü sırada uzun vadeli kazanç gelmektedir. Öğrenciler deneyim ve uzmanlaşmaya kazançtan daha çok önem vermektedirler. Taşlıyan, Arı ve Duzman'ın (2011) çalışmalarında öğrenciler üst sınıflara geçtikçe para kazanmak

seçeneğinin de arttığını belirtmişlerdir. Dilek ve Özsoy'un (2018) çalışmasında ise uzun vadeli kazanç ve deneyim ilk iki sırada yer almıştır.

Araştırmamızda kariyer planlamaya ilişkin öğrencilerin çalışmak istedikleri tercih ve alanlara bakıldığında cinsiyete göre oranlar değişse de yapılan analizlerde anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

Sonuç olarak, üniversite öğrencilerinin kariyer algılamalarında birçok faktör etkili olmaktadır. Bireysel özellikler yanında eğitim de önemli bir etkidir. Öğrencilerin kariyer planlamaya mümkün olduğunca erken dönemde başlayabilmesi için kariyere yönelik algılarının oluşturulması gerekir. Öncelikle meslek ve üniversite tercihlerinde bilinçlendirilmeleri daha sonra üniversite eğitimleri boyunca verilecek kariyer hizmeti desteğiyle iş hayatının gereksinimleri hakkında bilgilendirilmelidir. Verilen hizmet ve eğitimlerle kendi yeteneklerini keşfetmesi sağlanarak onların bu yöndeki çabaları desteklenmelidir.

Bu çalışma kısıtlı sayıda örneklem grubu üzerinde gerçekleştirilmiştir. Sonuçlar farklı üniversite ve farklı bölümlerdeki katılımcılarla yapılabilir.

KAYNAKÇA

Adıgüzel, O. (2009), Shein'in Kariyer Çapaları Perspektifinde Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Öğrencilerinin Kariyer Değerlerine İlişkin Bir Araştırma, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C. 14, S. 2, s.277-292.

Akoğlan Kozak, M. ve Dalkıranoglu, T. (2013) "Mezun Öğrencilerin Kariyer Algılamaları: Anadolu Üniversitesi Örneği", Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, (13)1, 41-52.

Aycan, Z., & Fikret-Pasa, S. (2003). Career choices, job selection criteria, and leadership preferences in a transitional nation: The case of Turkey. *Journal of Career Development*, 30(2), 129-144.

Büyükyılmaz, O., Ercan, S., & Gokerik, M. (2016). Öğrencilerin Kariyer Planlama Tutumlarının Demografik Faktörler Açısından Değerlendirilmesi: Karabük Üniversitesi İşletme Fakültesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(7), 2065-2076.

Dilek A. ve Coşkun, S.N. (2017) "İşletme Eğitimi Alan Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Girişimcilik Düzeylerinin Belirlenmesi: Adnan Menderes Üniversitesi Aydın Meslek Yüksekokulu Örneği", 1. Uluslararası Sosyoloji ve Ekonomi Kongresi, Kayseri.

Dilek, A. ve Özsoy, N. (2018) "Pedagojik Formasyon Programına Katılan İİBF Mezunu Öğrencilerin Kariyer Algılamaları: Adnan Menderes Üniversitesi Örneği", Eğitim Bilimleri Alanında Yenilikçi Yaklaşımlar, Gece Akademi, Ankara.

Dündar, G. vd. (2010) "İnsan Kaynakları Yönetimi", İÜ. İşletme Fakültesi İKY Ana Bilim Dalı, 5.Baskı, Beta.

Gümüş, G. E., & Gültekin, F. (2010) "Stres Kaynakları İle Kariyer Yönetimi Etkileşimi: Borsa Aracı Kurum Çalışanları Üzerinde Bir Uygulama", Akademik Bakış Dergisi, (20), 1-21.

Işık, M. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Kariyer Değerler Algılarının Karşılaştırılmasına Yönelik Bir Araştırma, *International Journal of Academic Value Studies*, Vol: 3, Issue:8; pp:25-40 (ISSN:2149-8598).

Korkut, A., & Keskin, İ. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Kariyer Algıları: Metaforik Bir Analiz Çalışması/Career Perceptions of University Students: A Metaphorical Analysis. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(33), 194-211.

Laker, D. R., & Laker, R. (2007) "The Five-Year Resume: A Career Planning Exercise", *Journal of Management Education*, 31(1), 128-141.

Lițoiu, N. (2010). Career Counseling at Romanian Universities Level: Management by Whose Objectives?. *Petroleum-Gas University of Ploiesti Bulletin, Educational Sciences Series*, 62(2).

Moral A. (2019), <https://www.dbe.com.tr/Cocukvegenc/tr/news/kariyer-planlama-surecleri/>, E.T.:07.10.2019.

Soysal, A., & Söylemez, C. (2014) “İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencilerinin Bireysel Kariyer Planlamalarına Etki Eden Faktörler: Kilis 7 Aralık Üniversitesi Örneği”, *International Journal of Economic & Administrative Studies*, 6(12).

Taşlıyan, M., Arı, N. Ü., & Duzman, B. (2011) “İnsan Kaynakları Yönetiminde Kariyer Planlama Ve Kariyer Yönetimi: İİBF Öğrencileri Üzerinde Bir Alan Araştırması”, *Organizasyon Ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 3(2), 231-241.